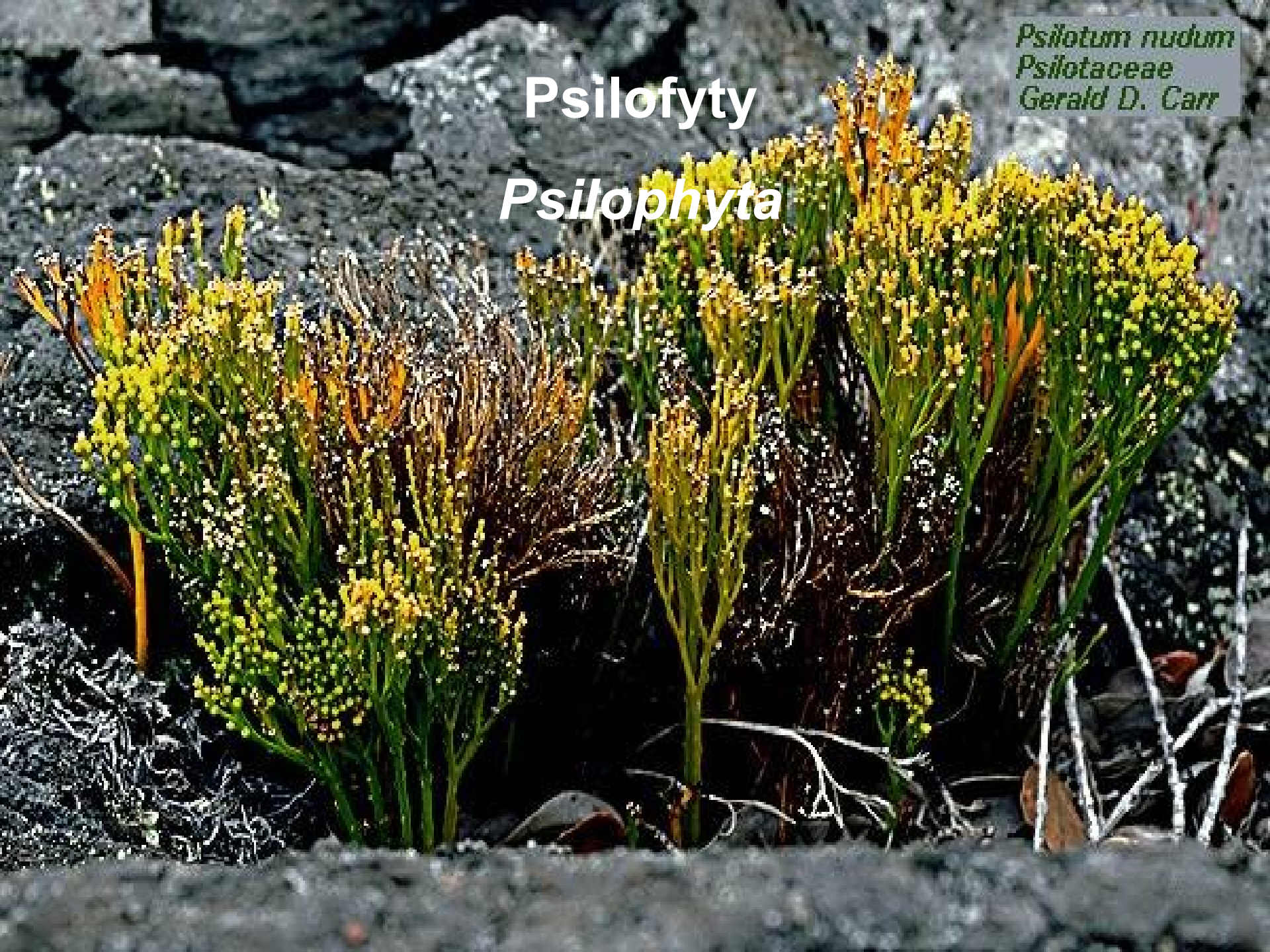

Psilotum nudum
Psilotaceae
Gerald D. Carr

Psilofyty
Psilophyta

Psilotum nudum – tropy, subtropy

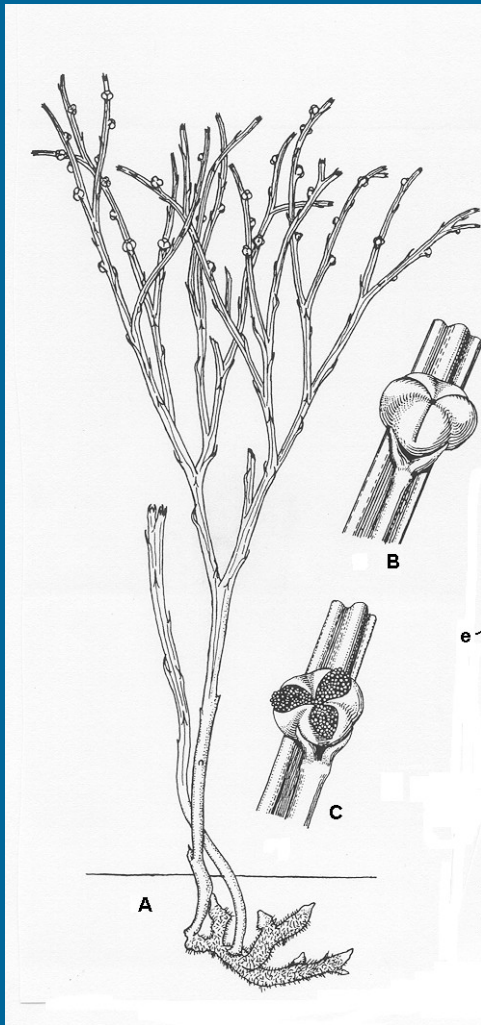
charakteristika

- suchozemské rostliny nebo epifytické rostliny
- nemají kořen, k zemi jsou přichyceny oddenkem – rhizomem
- vidličnatě větvený stonek
- listy drobné, uspořádané spirálně
- sporangia izosporická
- gametofyt nezelený, podzemní
- 2 rody/ 17 druhů
- velký difúzní areál svědčí o starobylosti skupiny

stavba těla: vytrvalé rostliny s dichotomicky větveným zeleným stonkem

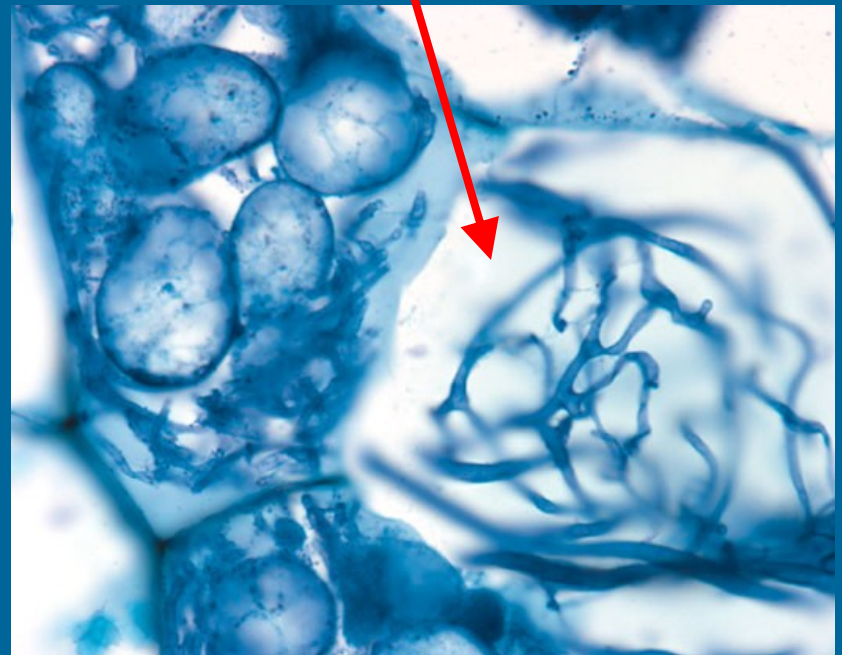

rhizom (oddenek) s adventivními kořeny (rhizoidy), mykorhiza

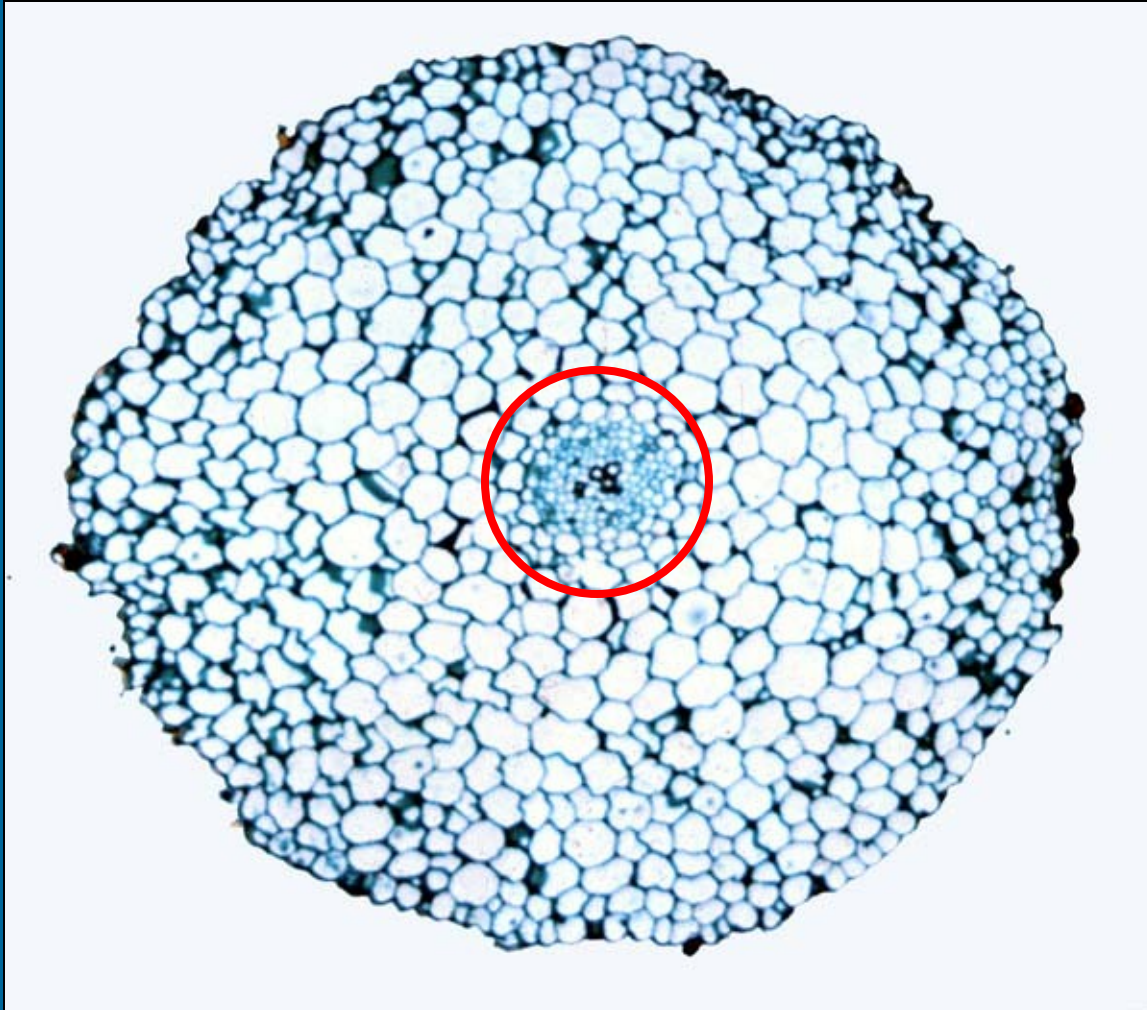
vlákna endomykorhitické houby

POZN. mykorhiza pravděpodobně vedla k tak výrazné redukci těla

příčný řez rhizomem, uprostřed patrný primitivní typ cévního svazku - protostélé

listy: drobné, na konci rozeklané

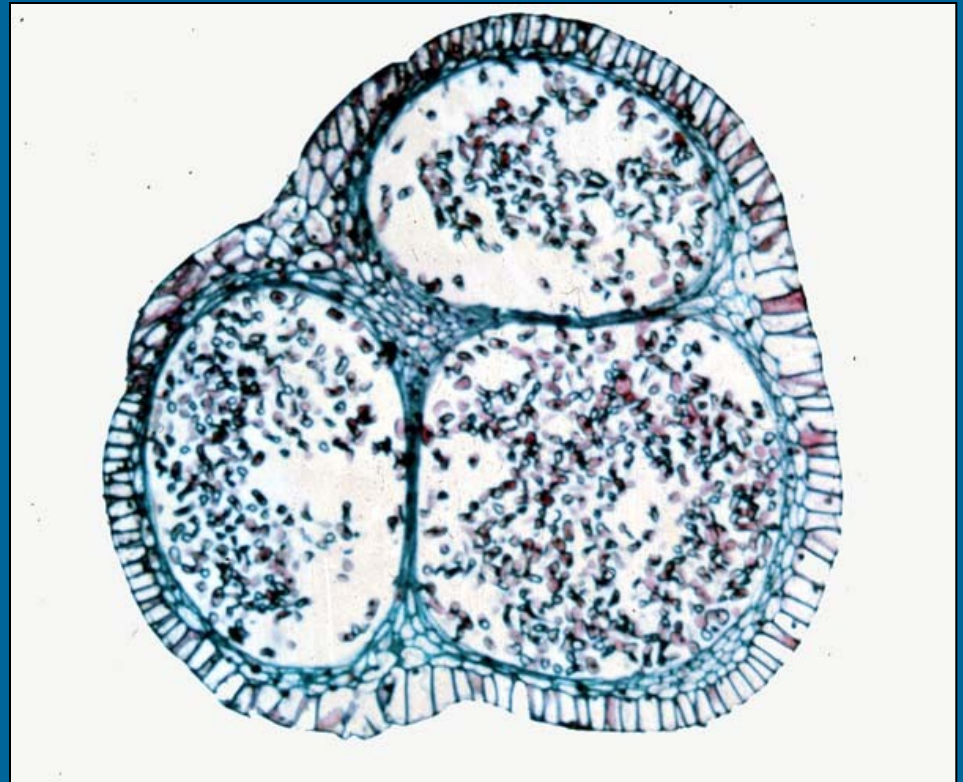
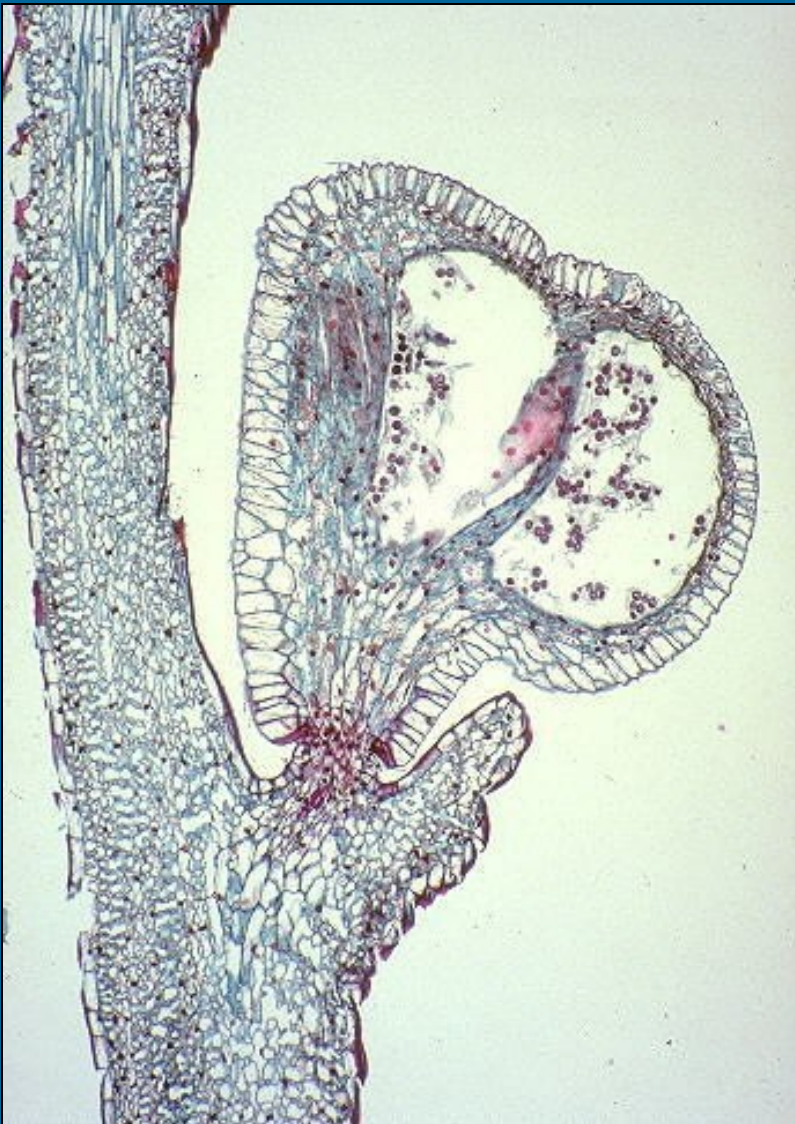
Psilotum nudum
Psilotaceae
George K. Linney

rozmnožování

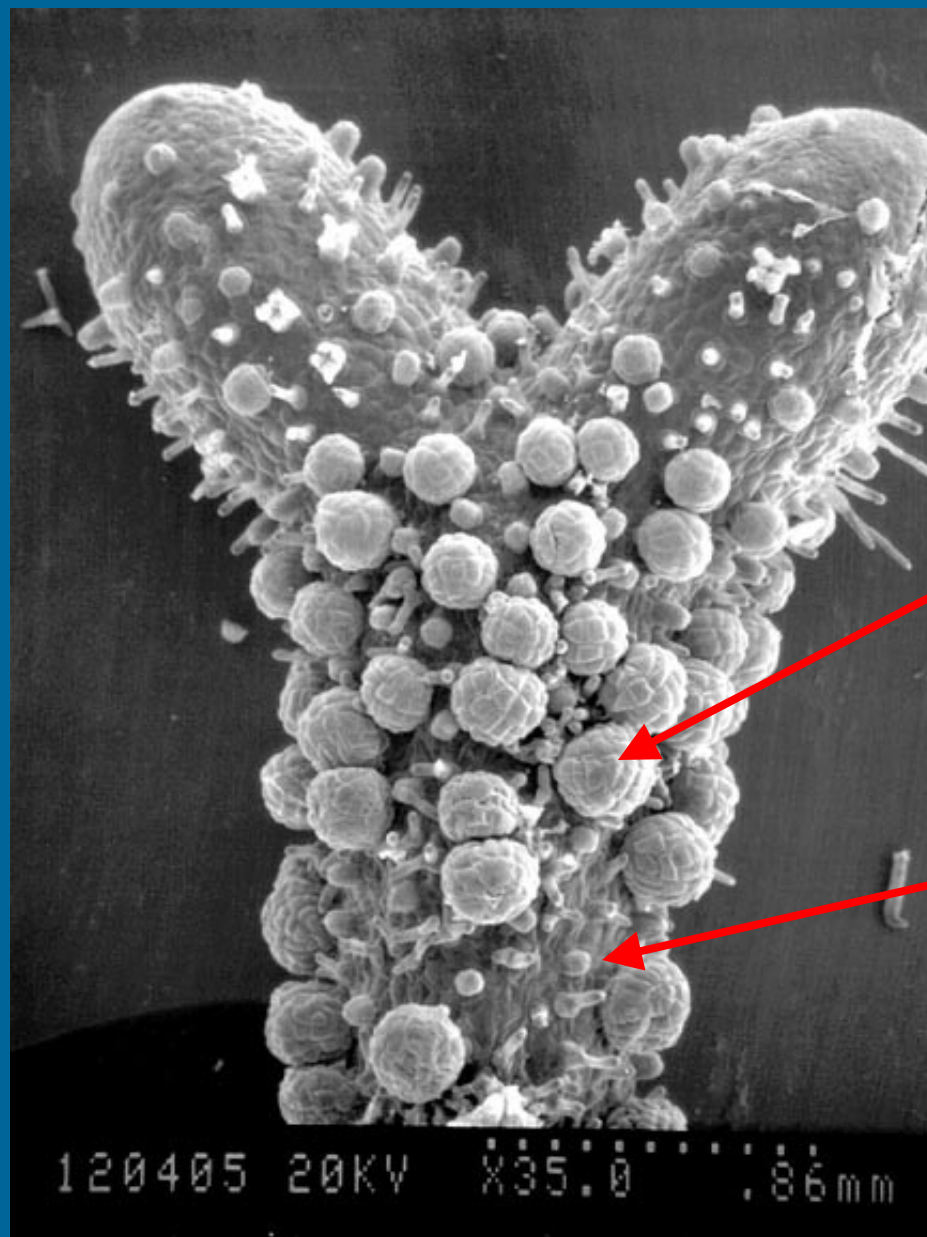
na stoncích
rostliny se
vytvářejí stonková
synangia, která
vznikla srůstem tří
sporangii

sporangia jsou
tlustostěnná (tj.
eusporangiální),
izosporická

gametofyt druhu
Psilotum nudum je
podzemní,
oboupohlavný,
nezelený

anteridium

krček zanořeného
archegonia

Tmesipteris tanensis, výskyt: Malajsie, Austrálie

stavba těla: epifyt, jednoduchá nevětvená lodyha, listy ploché

rozmnožování

**synangia v paždí
listů, dvoupouzdrá**

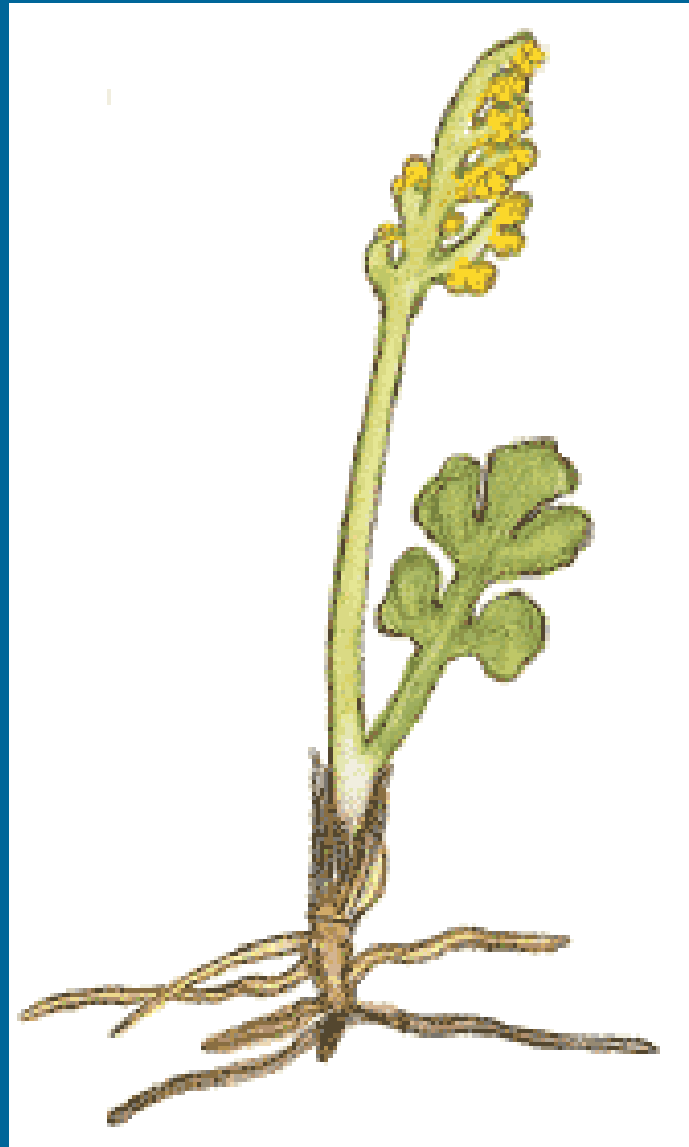
eusporangiální kapradiny

hadilkovité

Ophioglossaceae

vzhled rostlin

- nevětvený oddenek
- kapradiny drobného vzrůstu
- nadzemní část je tvořena jedním listem
- list se skládá z části zelené – asimilující a části nezelené – nesoucí sporangia
- sporangia izosporická
- gametofyt nezelený, podzemní, oboupohlavný
- 3 rody / 90 druhů

oddenek (rhizom) – z něho vyrůstají kořeny bez kořenového vlášení, za to však s mykorhizou

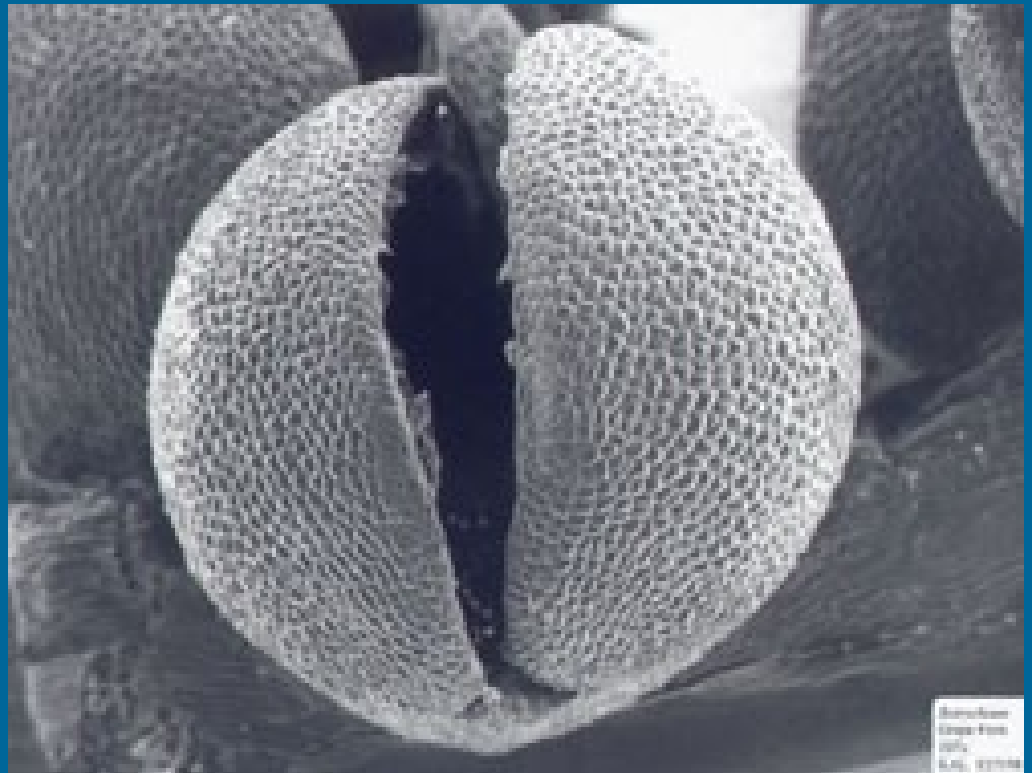
list

- skládá se ze dvou částí
- spodní část je sterilní, asimilační
- horní je fertilní, nesoucí sporangia
- v mládí je list circinálně svinutý
- spodní část v mládí chrání sporangia (podobně jako listen u krytosemenných rostlin)

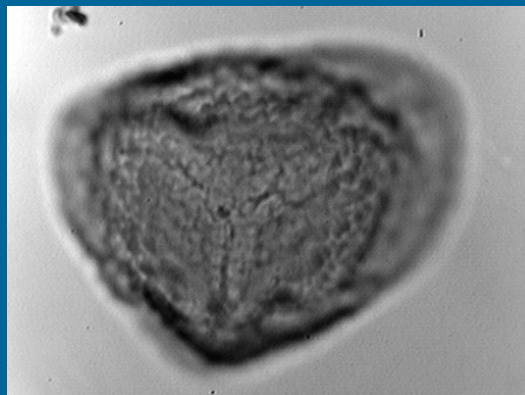
sporangia jsou tlustostěnná, přisedlá, bez ostě, otvírají se štěrbinou, izosporická

jsou buď zanořená do pletiva listu, nebo kulovitá

spory jsou nerozlišené
(izosporické)

gametofyt

nezelený,

podzemní,

oboupohlavný,

dlohověký

zástupci:

Botrychium lunaria

vraťička měsíční

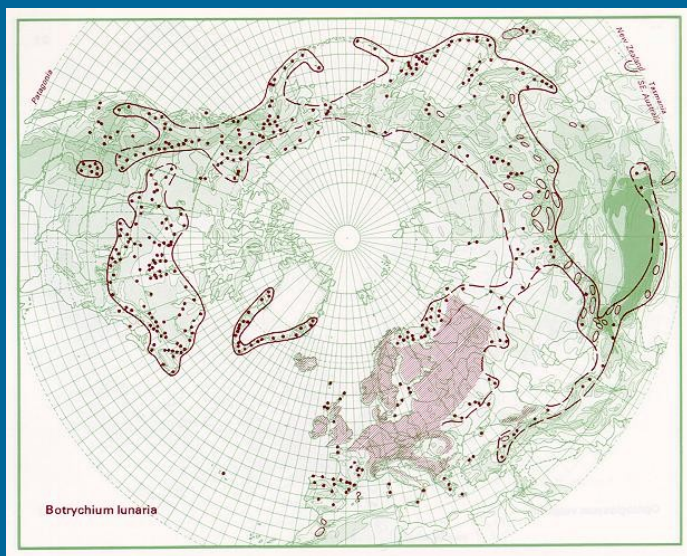

Foto: Per Ola Karis

Ophioglossum vulgare

hadilka obecná

leptosporangiální kapradiny

Polypodiophyta

vzhled rostlin

- byliny, epifyty, v tropech dřeviny
- stonek většinou redukován v oddenek
- cévní svazky s tracheidami
- listy velké (megafyly), v mládí circinátně svinuté
- sporangia na spodní straně listů, izosporické, zpravidla sdružená do kupek
- gametofyt zelený, oboupohlavný, srdčitý
- výskyt – kosmopolitně, hl. tropy a subtropy
- cca 9000 druhů

oddenek – nečlánkovaný, zpravidla zkrácený,
nemá schopnost druhotného tloušťnutí
cévní svazky – protostélé, sifonostélé aj.

list

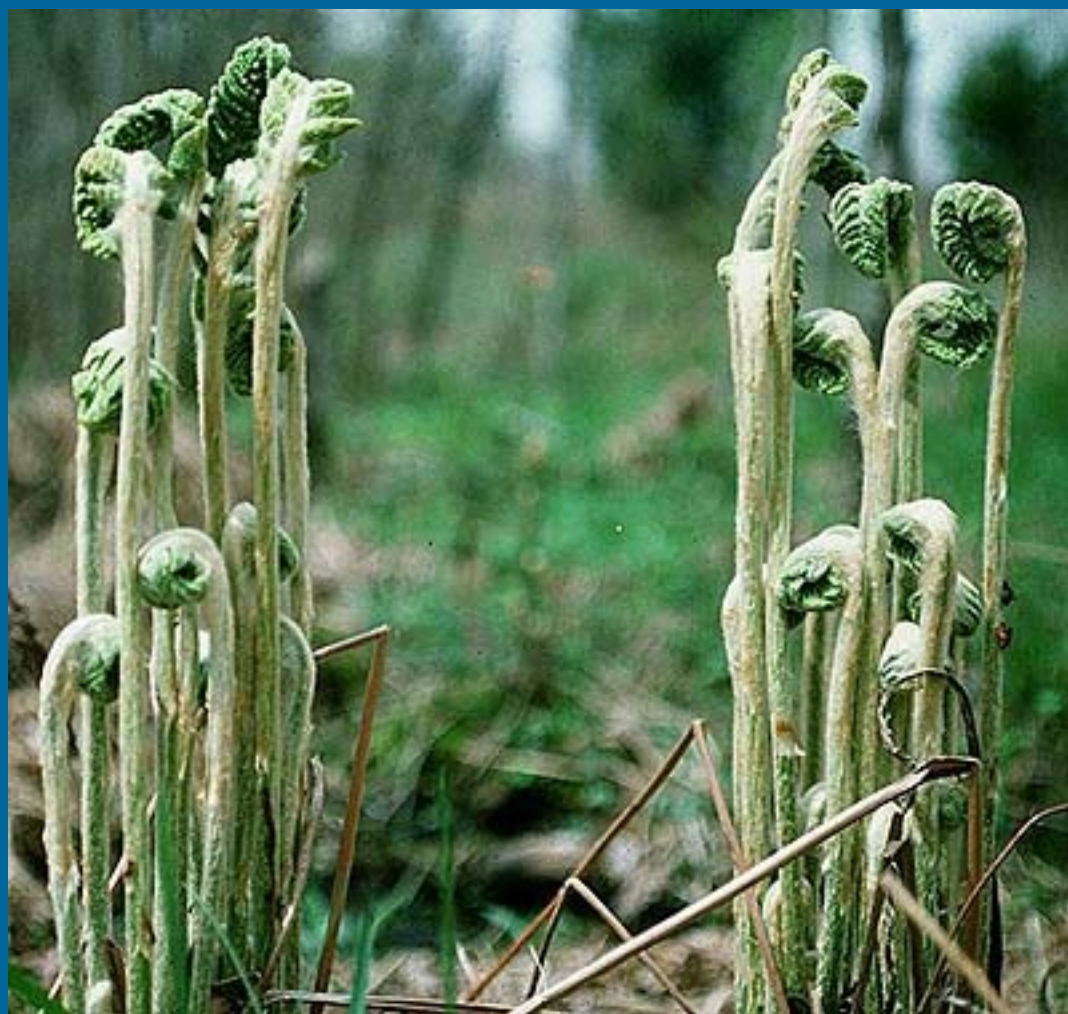
megafyl

- několikanásobně zpeřený
- trofosporofyl (nejčastěji)
- na bázi porostlý plevami
- v mládí circinálně svinutý

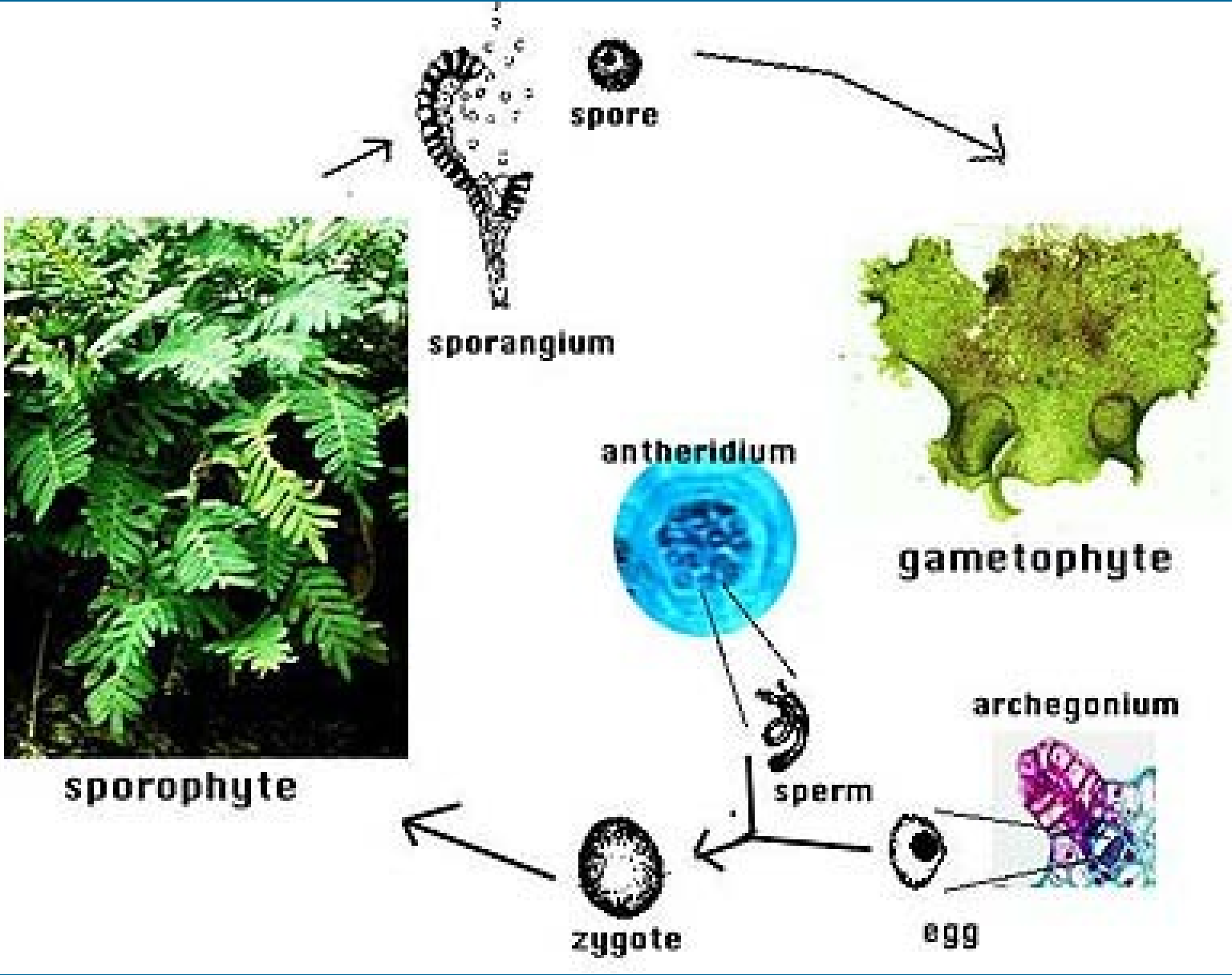

na jaře jsou mladé listy kapradin circinálně svinuté

životní cyklus kapradin

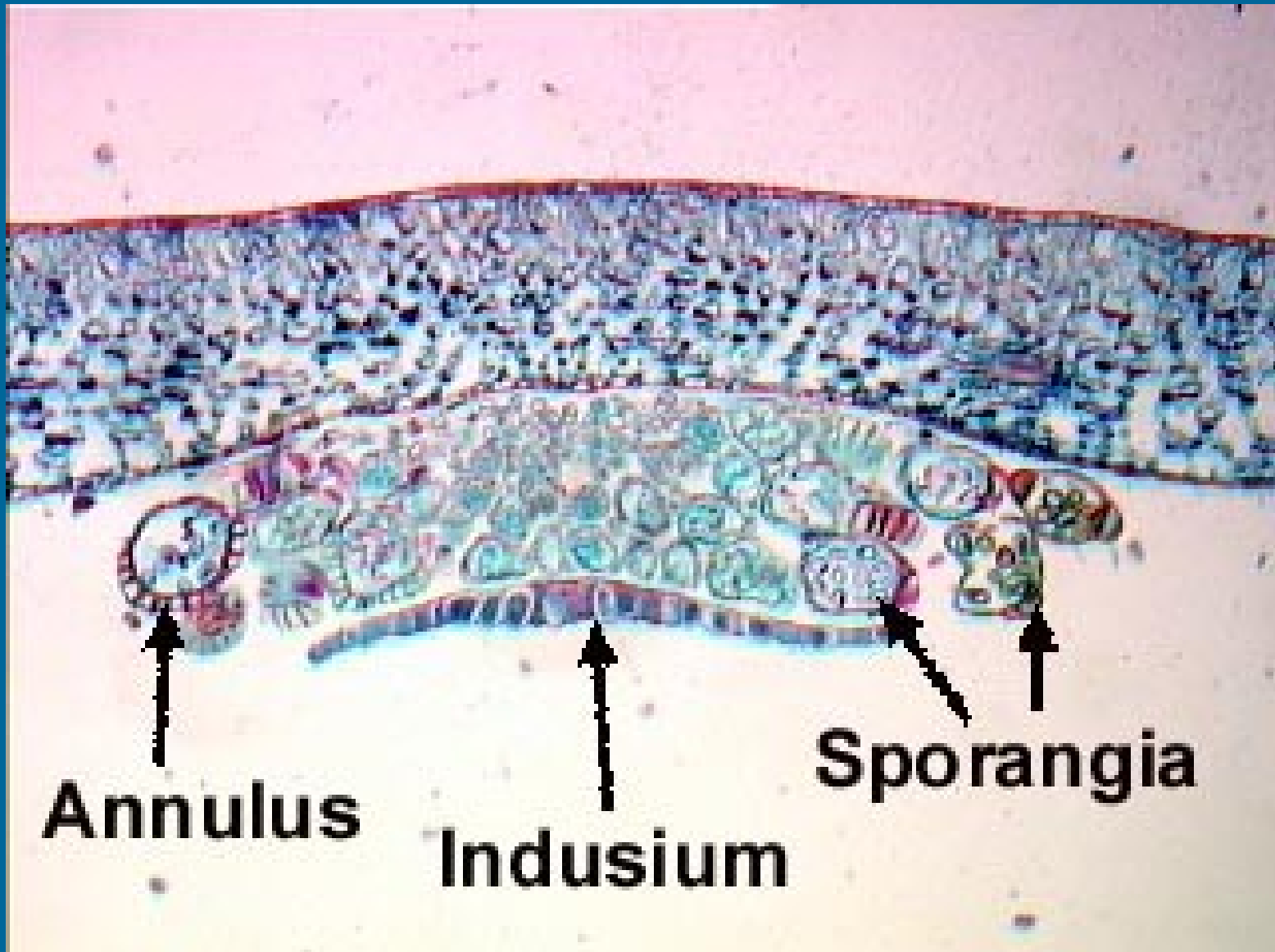

příklady umístění sporangií

příčný řez listem a výtrusnou kupkou s ostěrou

zralé **sporangium** s patrnými dvěma typy buněk

výtrusy

jsou nerozlišené

oválné

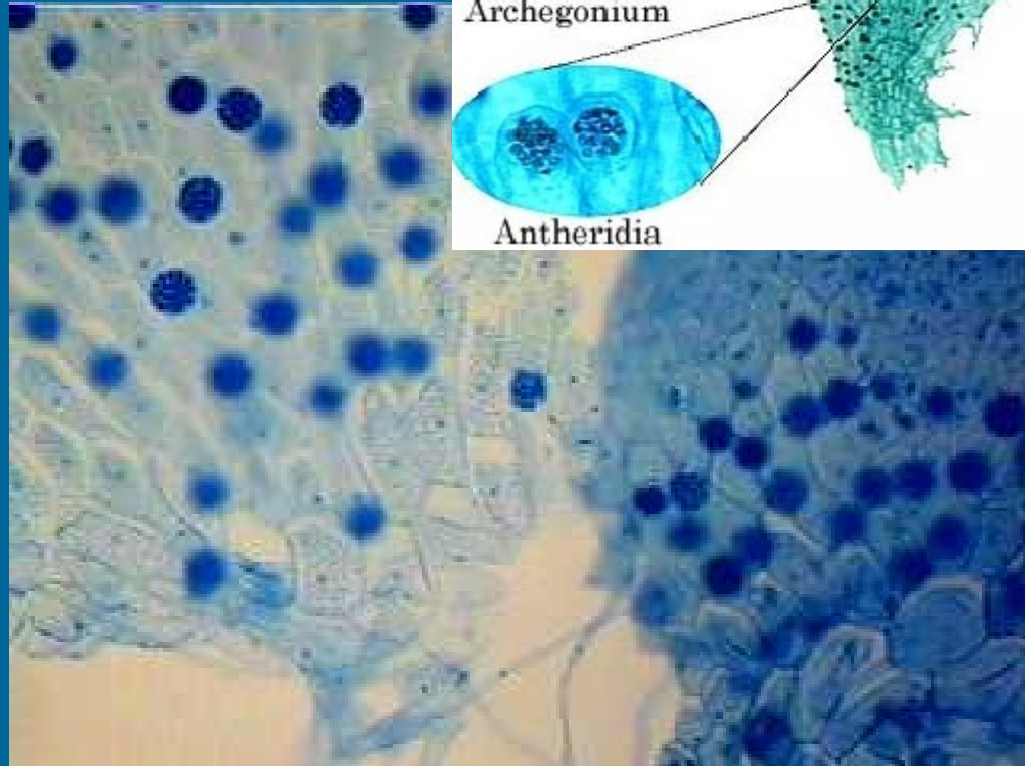
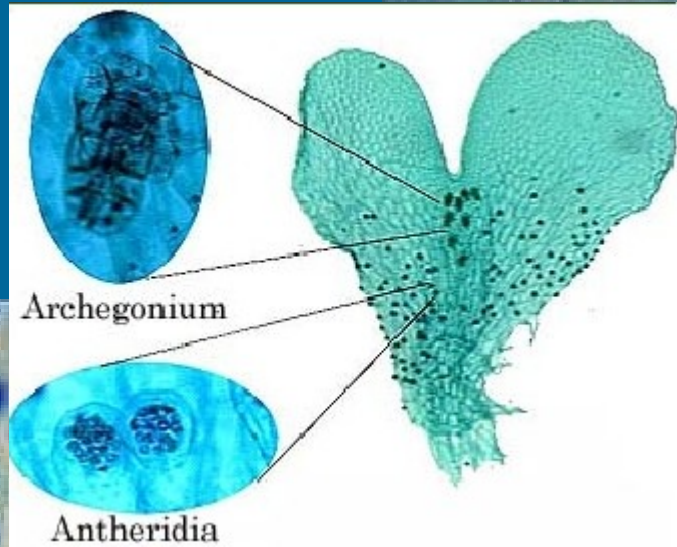
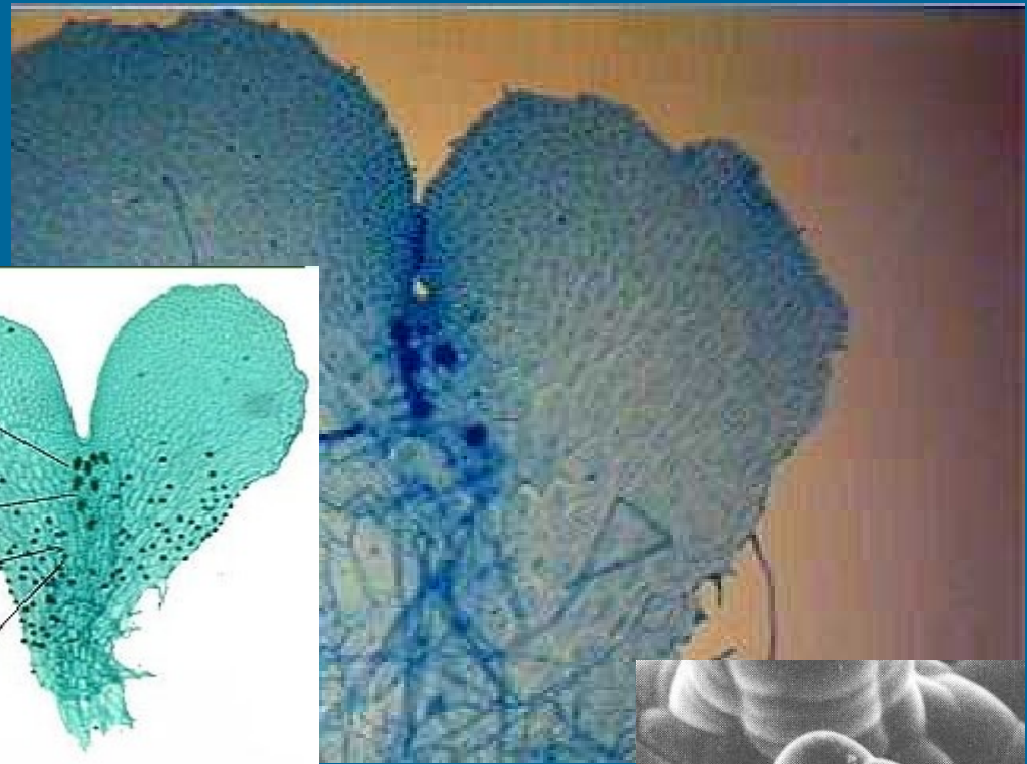
klíčí v oboupohlavný
gametofyt

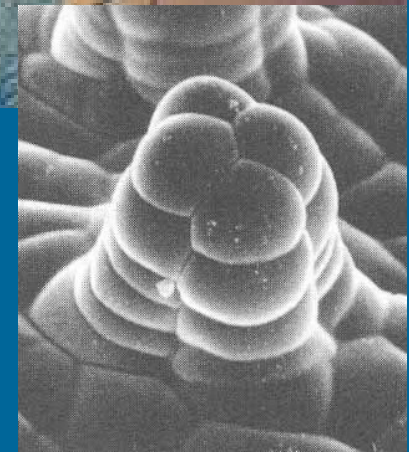
gametofyt (prothalamium)

zelený, krátkověký, nadzemní

oboupohlavný

archegonia

antheridia

Někteří naši zástupci:

Dennstaedtiaceae - hasivkovité

Pteridium aquilinum hasivka orličí

Foto: Anna-Lena Anderberg

Aspleniaceae - sleziníkovité

Phyllitis scolopendrium jelení jazyk celolistý

***Asplenium ruta-muraria* sleziník routička**

***A. trichomanes* sleziník červený**

***A. viride* sleziník zelený**

***A. septentrionale* sleziník severní**

Woodsiaceae - papratkovité

Athyrium filix-femina

papratka samičí

Dryopteridaceae - kaprad'ovité

Dryopteris filix-mas kaprad' samec

Blechnaceae - žebrovcovité

Blechnum spicans

žebrovice různolistá

Foto: Arne Anderberg

Polypodiaceae - osladičovitě

Polypodium vulgare osladič obecný

Foto: Arne Anderberg

Foto: Arne Anderberg

v tropech tvoří kapradiny
často dominantní složku
vegetace

příkladem je stromovitá

Dicksonia sp.

Nephrolepis extalta

Platycerium bifurcatum -
parožnatka

odvozené skupiny vodních kapradin

řád *Marsileales* - marsilkotvaré

čeleď *Marsileaceae*- marsilkovité

charakteristika

- vodní rostliny
- oddenek plazivý po dně
- listy jednoduše zpeřené
- sporangia ukrytá ve sporokarpech
- gametofyt velmi redukovaný, odděleného pohlaví
- samčí – v jedné mikrospore dvě antheridia
- uvnitř megaspory vzniká jedno archegonium
- 3/70 druhů, převážně Afrika

list – čepel jednoduše členěná, vznáší se na vodní hladině

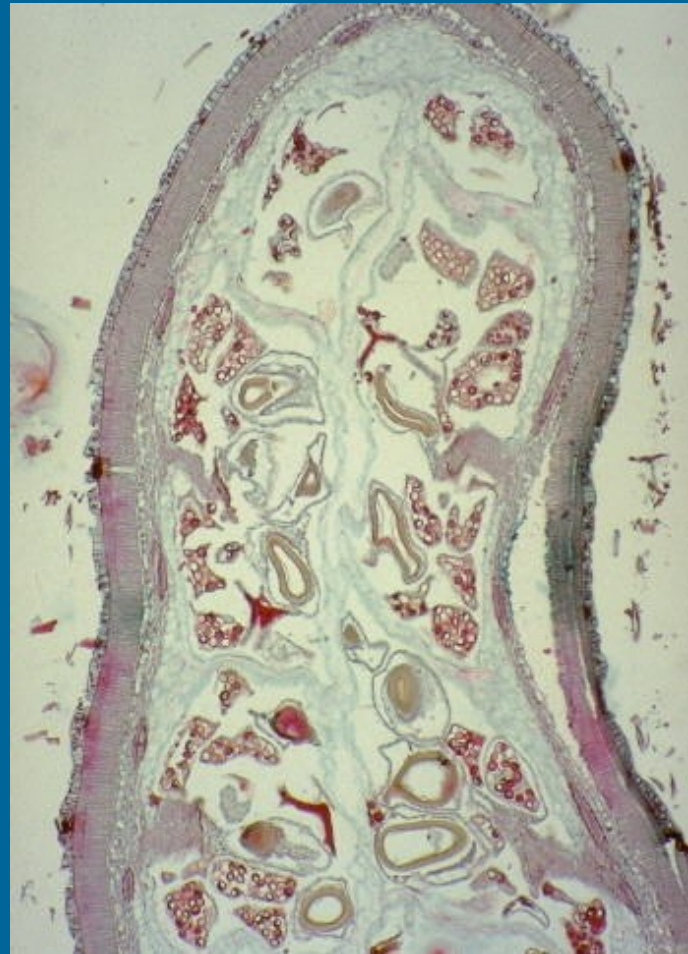

© 2002 Eleanor Saulys

sporokarpy

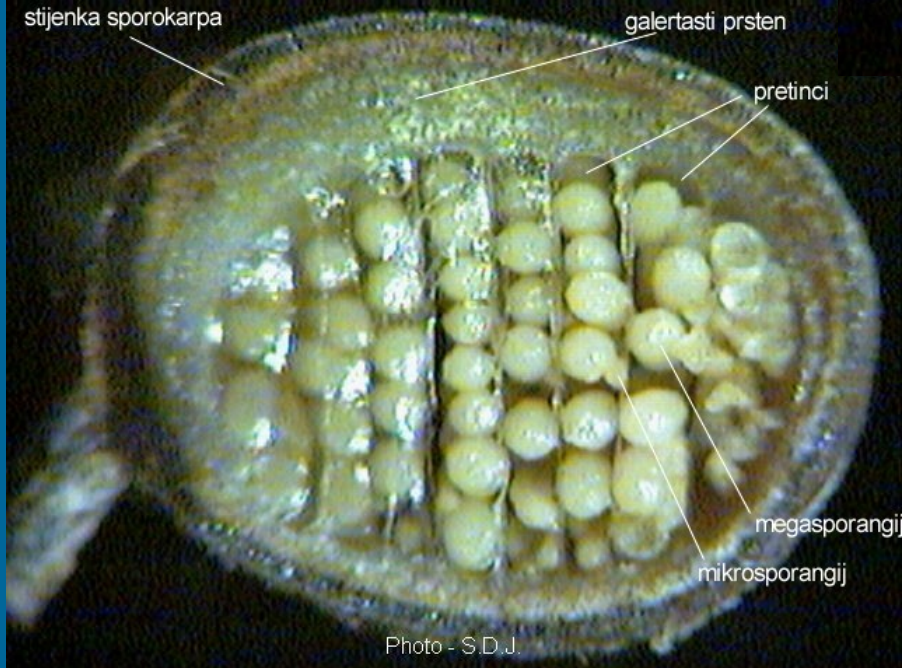
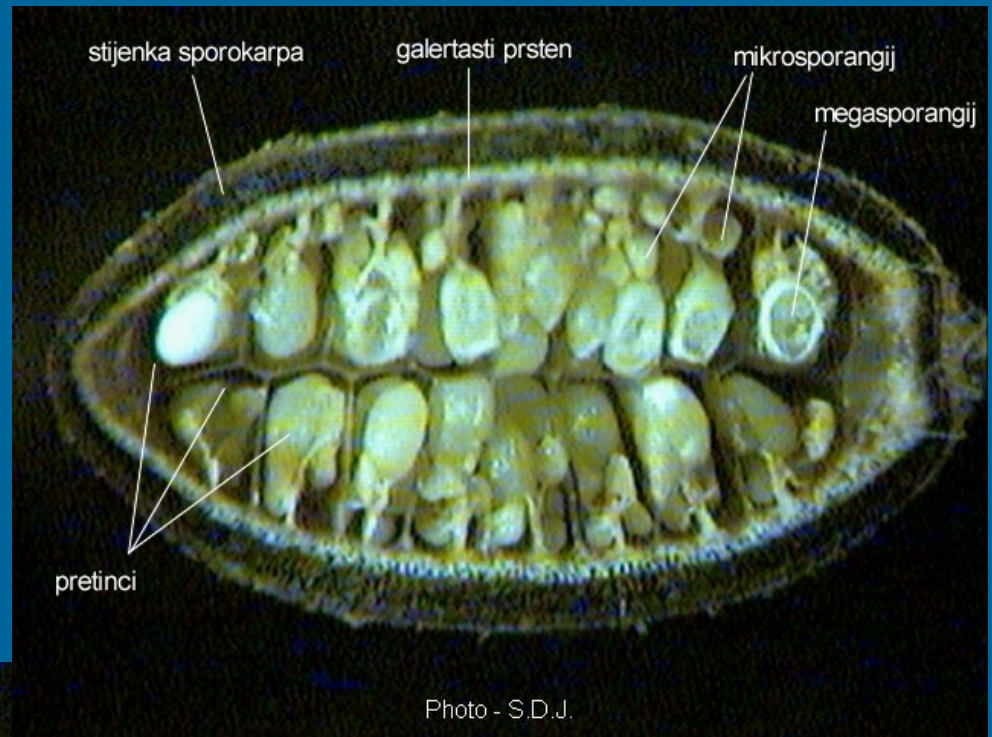
jsou uloženy mezi
bázemi listových řapíků

sporokarp

marsilkotvarých
obsahuje jak
megasporangia tak
mikrosporagnia

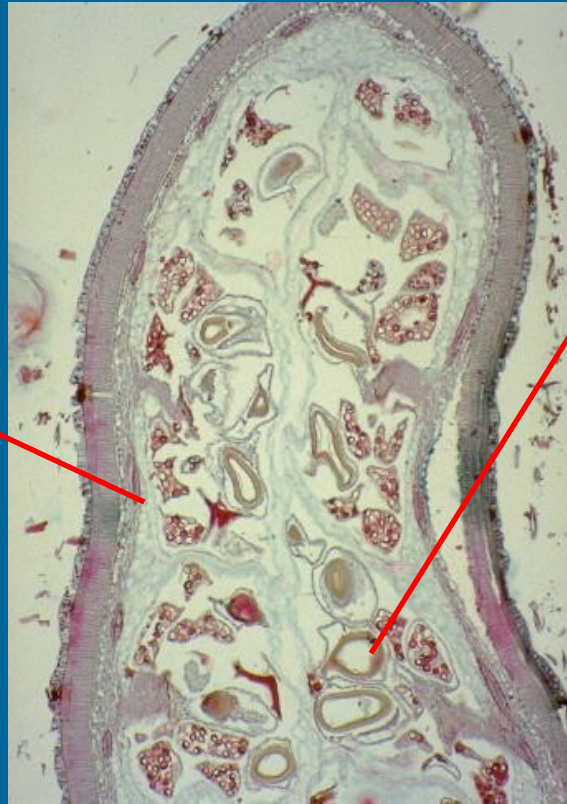

gametofyt

mikrosporangium
s mnoha
mikrosporami

1 mikrospora

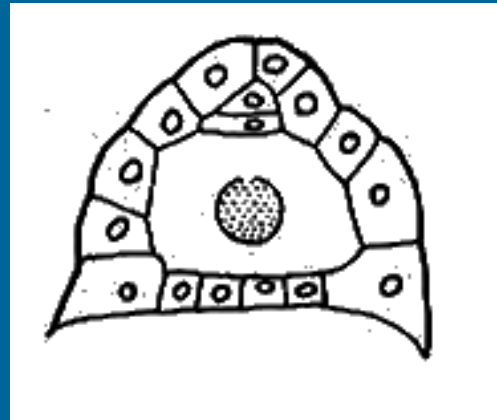
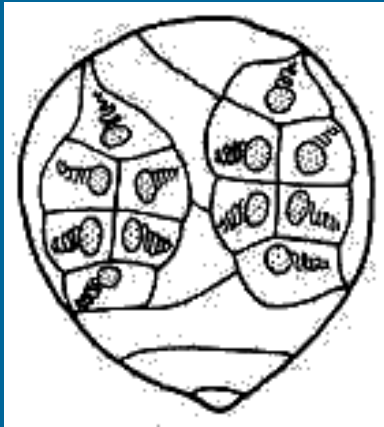
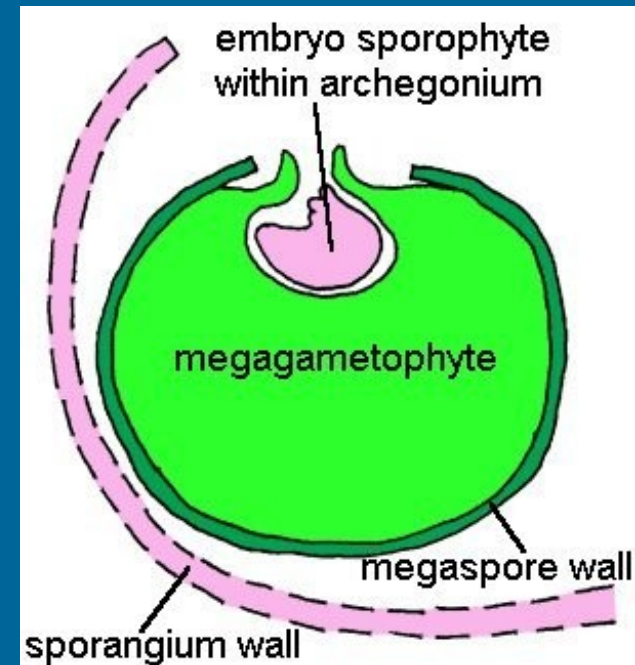
2 antheridia

megasporangium
s jednou
megasporou

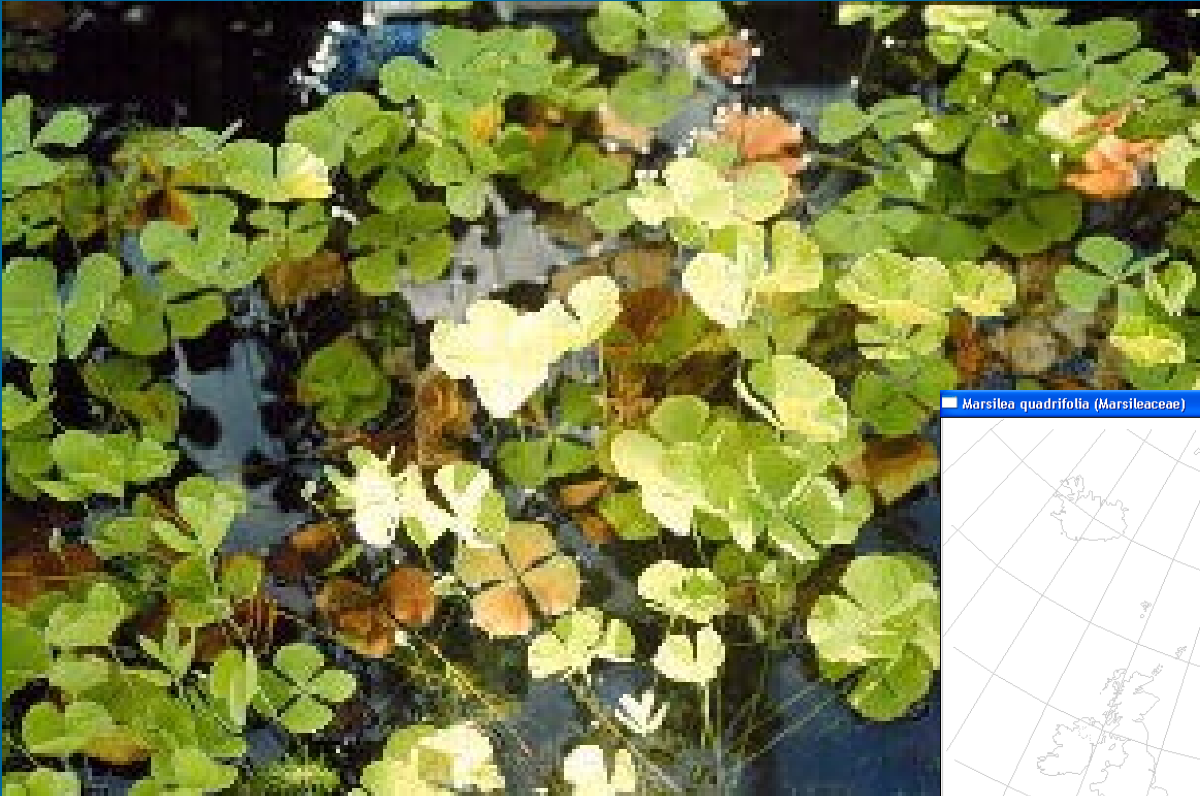
1 megaspora

1 archegonium s 1
oosférou

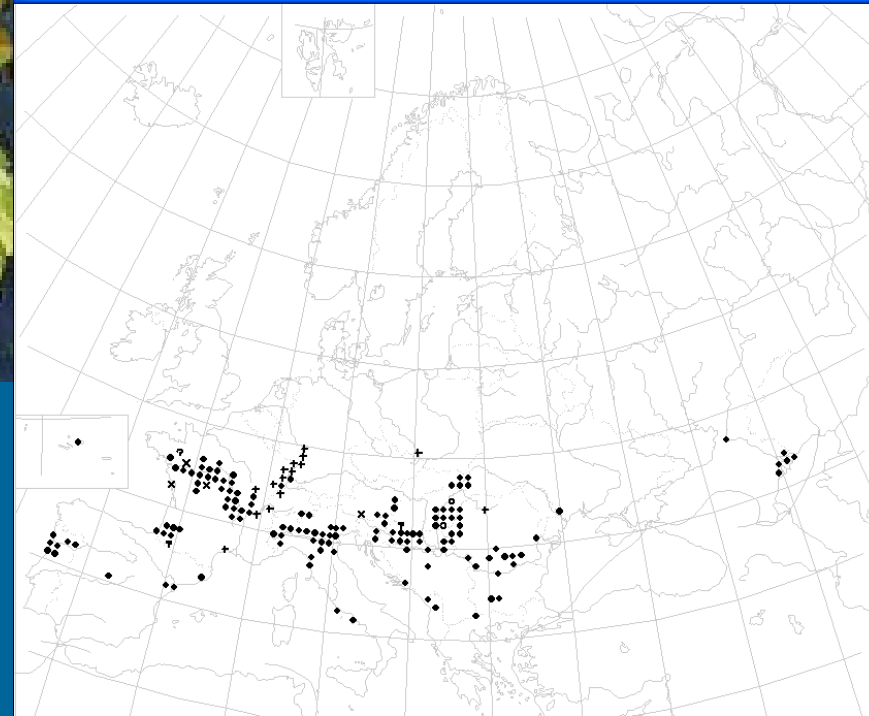

Někteří zástupci

Marsilea quadrifolia – marsilka čtyřlistá

■ *Marsilea quadrifolia* (Marsileaceae)

Pilularia globulifera míčovka kulkonosná

Tělo kapradiny je redukováno na listový řapík, oddenek a přeměněné lístky, které přebírají funkci kořenů. Mezi nimi jsou uloženy sporokarpy nesoucí megasporangia a mikrosporangia

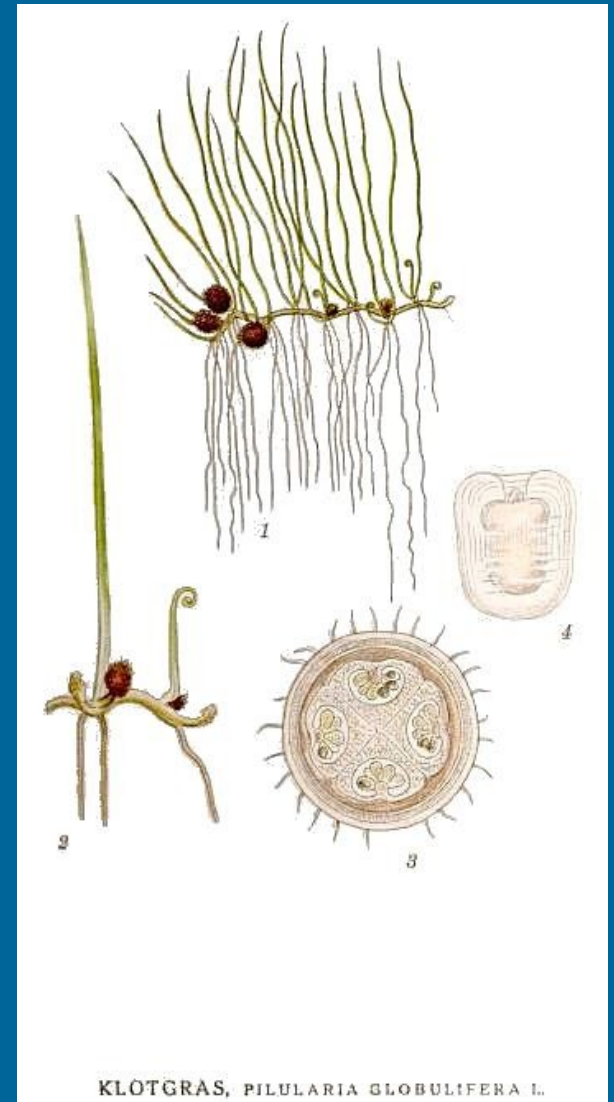
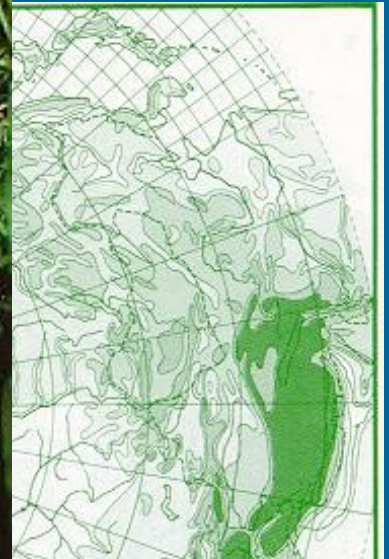

Foto: Anna-Lena Anderberg

Pilularia globulifera

řád *Salviniales* - nepukalkotvaré

dvě čeledi   *Salviniaceae* nepukalkovitě
Azollaceae azolovitě

Salvinia natans nepukalka vzplývavá

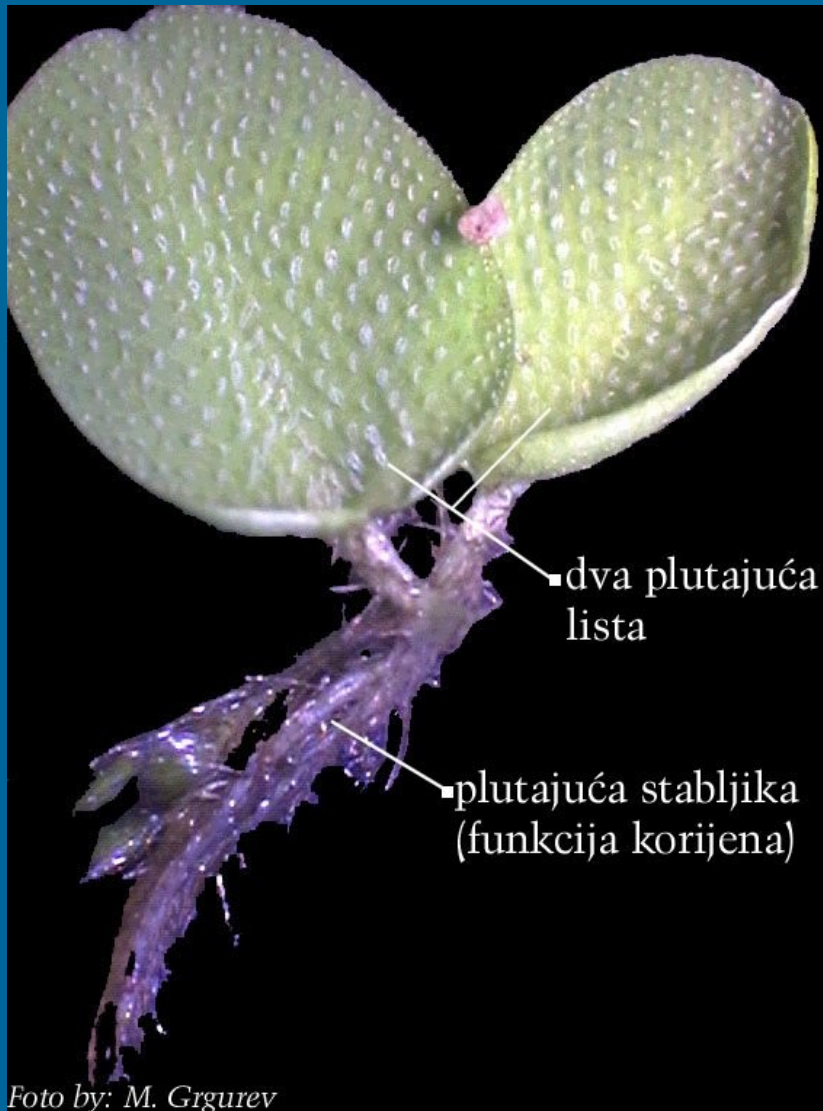

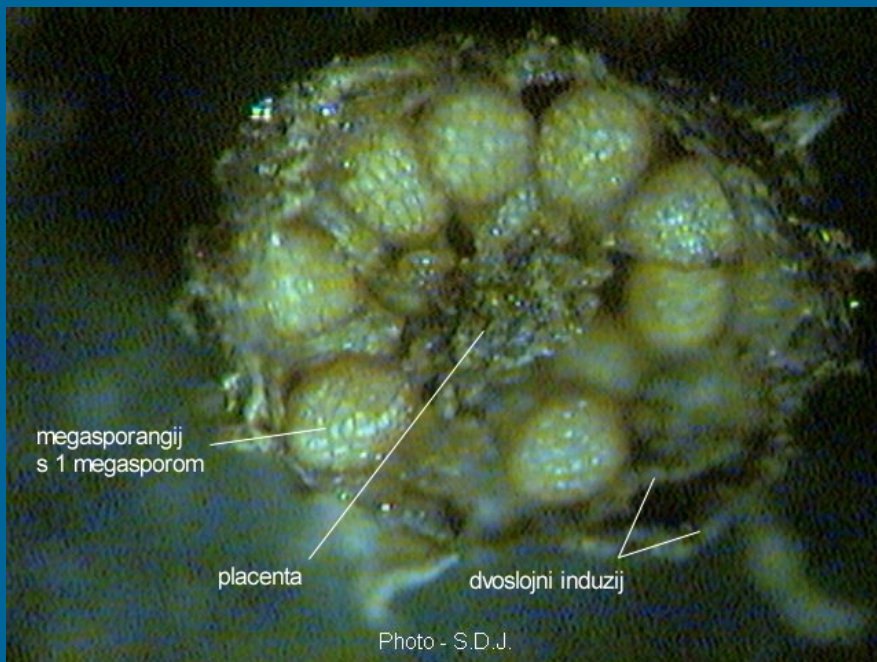
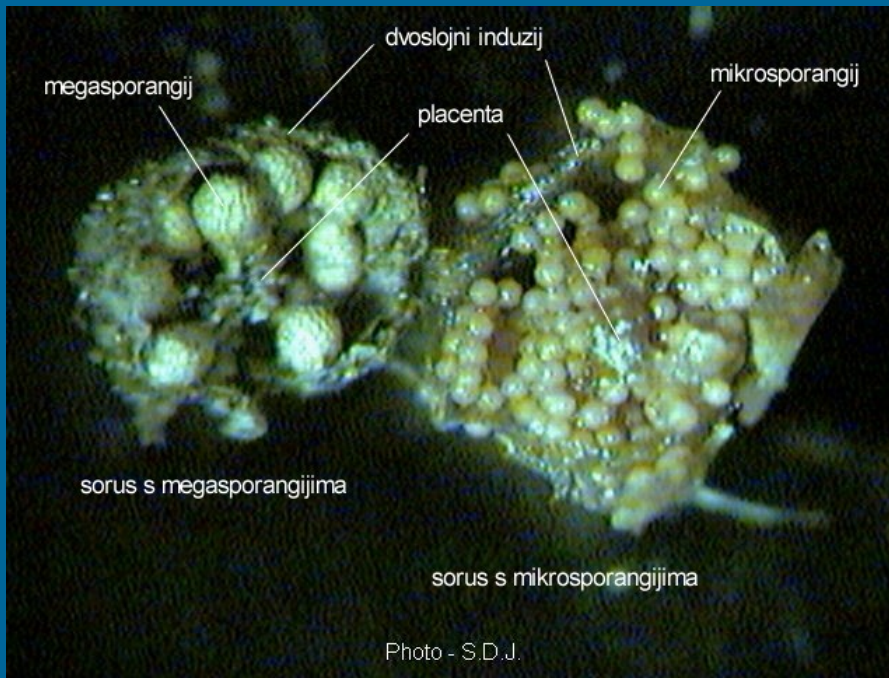
Foto by: M. Grgurev

vzhled rostlin

- vodní rostliny, nekořenící
- dva listy vzplývající na vodní hladině
- listy s papilami, které zabraňují jejich smáčení
- třetí přeměněný v kořínky
- oddělené sporokarpy s mega- a mikrosporangii
- gametofyt odděleného pohlaví, redukovaný
- 2/15 druhů

sporokarp - megasporangia a mikrasporangia jsou uloženy odděleně

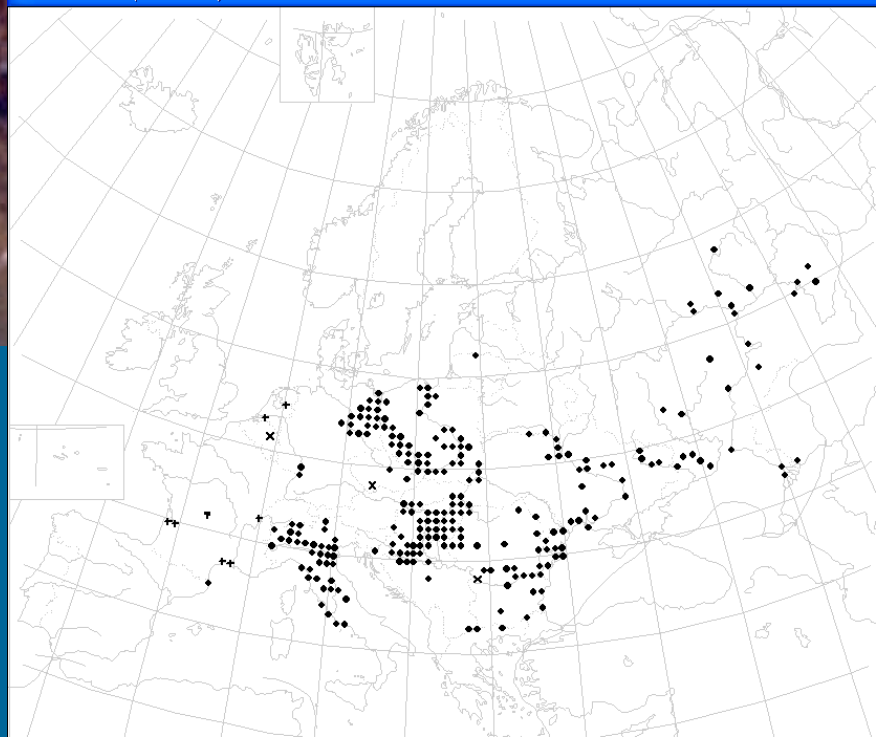

Někteří zástupci

Salvinia natans - nepukalka vzplývavá

■ *Salvinia natans* (Salviniaceae)

Azolla caroliniana – azola americká

na listech symbioza se sinicí

